

Слатвінський Максим

кандидат економічних наук, доцент,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Чвертко Людмила

кандидат економічних наук, доцент,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МІЖДЕРЖАВНІ ПОДАТКОВІ УГОДИ ЯК ЧИННИК ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Україна, займаючи стратегічне територіальне розташування, велику кількість розвинених та диверсифікованих галузей, значний експортний потенціал, може бути дуже привабливою для іноземних інвестицій. Для покращення інвестиційного клімату проводиться удосконалення податкового законодавства України, його адаптація до стандартів країн ЄС та ОЕСР. Зокрема, в рамках чинної Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом [2] передбачається прийняття Україною заходів щодо зближення політики та законодавства у сфері оподаткування – підвищення ефективності податкового адміністрування.

За даними Державної служби статистики України, станом на жовтень 2017 року Україна освоїла 39,72 млрд дол. США іноземних інвестицій. До десяти основних країн-інвесторів, на які припадає 80,7% загального обсягу прямих інвестицій, увійшли Кіпр (10,2 млрд дол.), Нідерланди (6,6 млрд дол.), Росія (4,4 млрд дол.), Німеччина (1,8 млрд дол.), Велика Британія (2,2 млрд дол.), Віргінські острови (1,7 млрд дол.), Швейцарія (1,5 млрд дол.), Франція (1,4 млрд дол.), Австрія (1,3 млрд дол.), Люксембург (979 млн дол.) [1].

Незважаючи на зростання з початку року обсягів залучених іноземних інвестицій на 5,9 %, ситуація із залученням зарубіжного капіталу є критичною, адже зарубіжні інвестори не впевнені у захищеності та прибутковості своїх інвестицій. На даний час існує значна потреба в створенні платформи для взаємодії влади та інвесторів.

Одну із провідних ролей у вирішенні цієї проблеми та одночасному підвищенні ефективності податкового адміністрування відіграє укладення угод щодо уникнення подвійного оподаткування [4].

Україна уклала 74 угоди про уникнення подвійного оподаткування. Ці угоди укладені з майже всіма країнами «великої десятки» іноземних інвесторів, разом з тим, значна частка інших угод відсутнього впливу на обсяги іноземних інвестицій в Україну не мають. Причиною цьому є залежність активності іноземних інвесторів від багатьох інших чинників, зокрема, їх цілей, економічного стану країни загалом та окремих галузей промисловості, в які планується здійснювати інвестиції тощо.

Однак, угоди щодо уникнення подвійного оподаткування все ж таки важливі для іноземних інвесторів, оскільки, як правило, пом'якшують характер внутрішнього податкового законодавства країни – реципієнта інвестицій.

Підтвердженням зазначеному вище виступають результати дослідження проведеного американськими науковцями [3], які вказують, що податкові угоди між країнами особливо ефективні для сприяння міжнародного руху капіталу в країни, які мають складне законодавство та слабо структуровану економіку.

Україна, не будучи членом ОЕСР, як правило, керується Типовою Конвенцією ОЕСР при укладенні угод щодо уникнення подвійного оподаткування і використовує Коментарі Типової Конвенції ОЕСР як основу для їх тлумачення. Основні положення угод щодо уникнення подвійного оподаткування, укладених Україною, визначають податкові зобов'язання між нею та її партнерами по цих угодах у таких ключових сферах, як постійне представництво, сплата податку на дивіденди, проценти та роялті та оподаткування прибутку. Україна односторонньо не надає пільг для сплачених податків від доходів, отриманих поза межами її юрисдикції. Проте взаємні пільги доступні в межах угод щодо уникнення подвійного оподаткування.

Україна також є учасницею багатосторонньої Конвенції ОЕСР / Ради Європи про взаємну адміністративну допомогу у податкових справах.

Базова (основна) ставка податку в Україні загалом встановлена на рівні 18%. Цей податок стягується з пасивних джерел доходів нерезидентів в Україні, таких як дивіденди, більшість процентних платежів та роялті.

Інші платежі, такі як орендна плата, виручка від реалізації нерухомості в Україні, прибуток від торгівлі цінними паперами, інжинірингові комісії, агентські комісії та інші доходи нерезидентів з їх джерелом в Україні, за окремими винятками, також підлягають оподаткуванню.

Насамперед, ставка податку на прибуток може бути знижена або усунена в окремих випадках відповідно до укладених угод про уникнення подвійного оподаткування, що позитивно впливає на обсяги залучення інвестицій. Її величина є виключною у межах кожної угоди, що потребує їх окремого розгляду.

Привабливість цих угод дещо погіршується при застосуванні іноземними інвесторами посередницьких структур для проведення складних транснаціональних договорів, насамперед, з-за посилення боротьби фіскальних органів із уникненням від сплати податків, розвитку міжнародних систем обміну інформацією та аудиту. Остаточна вигода від використання посередницького режиму буде залежати від впливу використання посередницької структури на фінансові результати інвестора та величину передбачуваних податкових пільг.

Ефективним доповнюючим інструментом, що стимулює іноземні інвестиції, до угод про уникнення подвійного оподаткування є міждержавні інвестиційні угоди. Їх призначення – створення сприятливого, безпечного та ефективного режиму інвестування, а також для зменшення політичних ризиків для іноземних інвесторів у країнах перебування. Вони передбачають, на відміну від угод про уникнення подвійного оподаткування, більш ефективний механізм врегулювання суперечок. Відповідно до українського законодавства, міждержавні інвестиційні угоди про інвестиції, крім того, як правило, мають вищу юридичну силу над національним законодавством.

Для покращення дії угод про уникнення подвійного оподаткування в частині сприяння залученню іноземних інвестицій вважається за доцільне:

- розробка та впровадження на доповнення до угод програм співробітництва щодо дотримання законодавства та укладання договорів про попереднє узгодження ціноутворення;
- використання ефективних процедур вирішення суперечок на основі реалізації мінімальних стандартів процедури досягнення взаємної домовленості;
- доповнення угод застосуванням міжнародних конвенцій щодо протидії розмивання податкової бази та виведення прибутку з-під оподаткування;
- підтримання процесів щодо удосконалення національного податкового законодавства та вироблення прозорих процедур з надання податкових пільг.

Таким чином, угоди про уникнення подвійного оподаткування, передбачаючи можливість збереження більшої частки прибутку у власному

розпорядженні інвесторами, виступають дієвим стимулом при залученні іноземних інвестицій. Водночас вони не є виключним стимулом для іноземних інвесторів щодо вкладення капіталу в економіку певної країни внаслідок впливу ряду інших чинників. Разом з тим, співпраця та координація щодо розробки узгоджених міжнародних стандартів та міждержавних програм співробітництва в податковій сфері та їх послідовне впровадження відіграють важливу роль у подоланні економічної невизначеності, що дозволяє підвищити ефективність розглядуваних угод у вирішенні питання залучення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу до ресурсу: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2017/zd/ivu/ivu_u/arh_ivu2017_u.html.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.
3. Blonigen, B.A. The differential effects of bilateral tax treaties / B. A. Blonigen, L. Oldenski, N. Sly // American Economic Journal: Economic Policy. – 2014. – Vol. 6. – pp. 1-18.
4. Tax Certainty – IMF/OECD Report for the G20 Finance Ministers [Online] / OECD. – Available at: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy>.